

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล โดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้โดยอาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อหลักและสื่อเสริม ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล รวมทั้งกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อื่นๆ เช่น การสอนเสริม การสัมมนาเสริม และการสัมมนาเข้ม เป็นต้น ผู้เรียนจะใช้วิธีการเรียนด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2564) ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นชุดวิชาปกติ แต่ในบางหลักสูตรจะต้องให้นักศึกษาในหลักสูตรเรียนชุดวิชาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ เพื่อจะให้นักศึกษาได้รับความรู้และเพิ่มพูนทักษะ พร้อมประสบการณ์ตามมาตรฐานของแต่ละวิชาชีพ ดังนั้น การฝึกปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษามีทักษะวิชาชีพจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ต้องเข้ารับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะทุกคนตามวันเวลาและสถานที่กำหนด

หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร พ.ศ. 2550 มีชุดวิชาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ จำนวน 2 ชุดวิชา ได้แก่ ชุดวิชา 93446 การจัดการการผลิตสุกรและสัตว์ปีก (มีฝึกปฏิบัติ) และชุดวิชา 93447 การจัดการการผลิตสัตว์เคี้ยวเอื้อง (มีฝึกปฏิบัติ) และหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554 และหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 มีชุดวิชาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ จำนวน 1 ชุดวิชา ได้แก่ ชุดวิชา 93460 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์ (ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและการสอน สำนักวิชาการ, 2564) ซึ่งเป็นชุดวิชาที่นักศึกษาต้องศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการจัดการการผลิตสัตว์ ได้แก่ สุกร สัตว์ปีก โคเนื้อ และโคนม พร้อมทั้งมีการศึกษาดูงานภาคสนามด้านการจัดการการผลิตสัตว์ด้วย โดยปกติการเข้า ฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในชุดวิชานี้ นักศึกษาจะต้องเดินทางเข้ามาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี เป็นเวลา 5 วัน 4 คืน โดยในการจัดฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่ผ่านมาเป็นการจัดแบบเผชิญหน้า ซึ่งการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะประกอบด้วย กิจกรรมการรับฟังการบรรยายจากวิทยากร การเดินทางไปศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติงานในฟาร์ม และห้องปฏิบัติการต่างๆ เช่น การศึกษาดูงานกระบวนการผลิตอาหารสัตว์ของโรงงานอาหารสัตว์ การตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบอาหารสัตว์ การฝึกปฏิบัติการรีดน้ำเชื้อและผสม

เทียมสัตว์ การฝึกปฏิบัติการสุญเขาลูกโค และการฝึกปฏิบัติการรีดนมโค เป็นต้น จากการจัดการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาที่เรียนในชุดวิชาดังกล่าวมีพื้นฐานและความพร้อมที่แตกต่างกัน เช่น การประกอบอาชีพ วัตถุประสงค์ในการเรียน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าใช้จ่ายระหว่างการเข้าฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ เป็นต้น ประกอบกับระยะเวลาการเข้าฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ 5 วัน 4 คืน ซึ่งต้องจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทำให้ในบางภาคการศึกษาพบปัญหานักศึกษาไม่สามารถเข้าฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในภาคการศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนได้ อีกทั้งนักศึกษาที่ปฏิบัติงานในฟาร์มเลี้ยงสัตว์และเป็นช่วงการแพร่ระบาดของโรคสัตว์ ก็ส่งผลกระทบต่อความสามารถเข้ารับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในช่วงเวลาดังกล่าวได้เช่นกัน

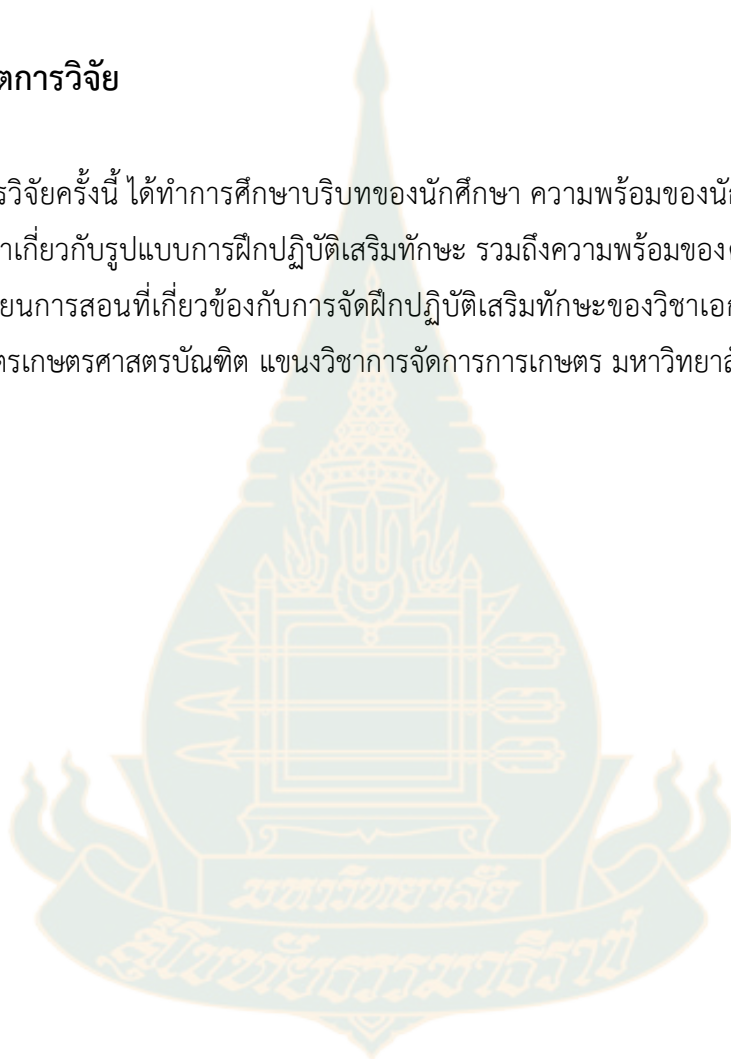
จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2564 ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากรูปแบบเผชิญหน้าเป็นรูปแบบออนไลน์ทั้งในชุดวิชาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เช่น การอบรมเข้มพิเศษชุดวิชา การอบรมประสบการณ์วิชาชีพ การสอนเสริมแบบนัดหมาย และการสัมมนาเสริม เป็นต้น โดยการใช้โปรแกรม Microsoft Teams เป็นช่องทางสื่อสารให้นักศึกษาได้เข้าเรียนและดำเนินกิจกรรมตามแผนกิจกรรมของแต่ละชุดวิชา แต่สำหรับชุดวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ซึ่งต้องให้นักศึกษาเรียนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นั้น การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์โดยโปรแกรม Microsoft Teams อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และมีทักษะในภาคปฏิบัติที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และคำอธิบายของชุดวิชา อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ รูปแบบ และระบบการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ได้พัฒนาไปเป็นอย่างมาก การปรับเปลี่ยนหรือการพัฒนาการเรียนการสอน จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิด โดยใช้ระบบการศึกษาทางไกล ดังนั้น เพื่อให้เกิดการจัดรูปแบบการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและมีความเหมาะสมกับนักศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในระบบการศึกษาทางไกลของหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษา และรูปแบบการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งจะทำให้ได้แนวทางในการจัดรูปแบบกิจกรรมการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและหลักสูตรต่างๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล
- 2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาบริบทของนักศึกษา ความพร้อมของนักศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ รวมถึงความพร้อมของคณาจารย์ผู้สอน และสื่อในการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของวิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ หลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. นิยามศัพท์

5.1 หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต หมายถึง หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 แขนงวิชาการจัดการการเกษตร วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5.2 นักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ หมายถึง นักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 – 2563

5.3 ชุดวิชาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ หมายถึง ชุดวิชา 93460 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์ ซึ่งเป็นชุดวิชาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5.4 กิจกรรมการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่เกี่ยวข้องในชุดวิชาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ได้แก่ การทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การฟังบรรยาย การศึกษาดูงานนอกสถานที่ และการฝึกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสัตว์

5.5 ระบบการศึกษาทางไกล หมายถึง การสอนโดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้ โดยอาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อหลักและสื่อเสริมเต็มเต็ม ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล รวมทั้งกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อื่นๆ เช่น การสอนเสริม การสัมมนาเสริม และการสัมมนาเข้ม ผู้เรียนจะใช้วิธีการเรียนด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก

5.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษา หมายถึง ความพร้อมของนักศึกษา ผู้สอน สภาพแวดล้อมของการเรียน ความพร้อมของสื่อและเทคโนโลยี รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของวิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์

5.7 รูปแบบการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของวิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาในหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์

6.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรม สื่อหลัก และสื่อเสริมที่สอดคล้องกับความพร้อมของนักศึกษาในชุดวิชาการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์

